

MEDALIA ANIVERSĂRII LUI ORMÓS ZSIGMOND LA 70 DE ANI (20 FEBRUARIE 1883)

Nicoleta Toma-Demian

Cuvinte cheie: *Banat, medalistică sec. XIX, Ormós Zsigmond, aniversare*

Keywords: *Banat, 19th century medals, Ormós Zsigmond, anniversary*

În amintirea profesorului Florin Medeleț,
inegalabil povestitor despre oameni și timpuri de altădată

În februarie 1883, orașul Timișoara și comitatul Timiș se pregăteau să-l sărbătorească pe cel care le conducea destinele și care la 20 februarie împlinea 70 de ani de viață și aproape 50 de ani de activitate în administrația publică: prefectul Ormós Zsigmond¹, personalitate marcantă a vieții politice și culturale din Banatul secolului al XIX-lea.

Intrat în administrația publică de tânăr, Ormós parcursese drumul de la funcția de viconotar până la cea de prefect al comitatului Timiș (din 1871) și al orașului Timișoara (din 1875). De-a lungul carierei strălucite de aproape șase decenii, încheiată prin retragerea din viața publică în 1889, a primit numeroase onoruri în semn de recunoaștere a meritelor sale. În 1861 era ales membru corespondent al Academiei Maghiare de Științe, secția filologie și artă; în mai 1872, în timpul vizitei împăratului Franz Josef la Timișoara, era decorat cu crucea mică a Ordinului Sf. Ștefan, la care în martie 1883 (după momentul aniversar la care ne referim) avea să se adauge crucea mijlocie a Ordinului Leopold pentru cei 50 de ani de activitate publică, iar în 1885 era ales senator pe viață.

Festivitățile aniversării lui Ormós, care se anunțau “atât de strălucite, cum n-au mai fost vreodată în Timișoara”², au început în seara zilei de luni, 19 februarie, cu o defilare cu torțe și muzică, urmată de o cină festivă la restaurantul hotelului “Kronprinz Rudolf”. A doua zi, în 20 februarie, dimineața, după slujba religioasă ținută în Domul Romano-Catolic, programul aniversar a continuat cu primirea de către Ormós în sala mare

a Palatului Comitatului a delegațiilor comitatului Timiș, ale orașelor Timișoara, Vinga și Bela Crkva, care i-au înmănat diplome și daruri, urmată de o adunare festivă. După masa festivă de prânz oferită invitaților, Ormós a continuat primirea oficială a celorlalte delegații - ale unor societăți și asociații - în număr de 27, iar seara, programul aniversar s-a încheiat cu un concert³.

Ormós a primit în dar din partea delegației comitatului Timiș, condusă de baronul Ambrózy Béla, o medalie mare din aur bătută pentru această ocazie de medalistul vienez Carl Radnitzky⁴, alături de un album aniversar cu fotografiile prietenilor și colaboratorilor săi și un album jubiliar⁵, iar din partea delegației orașului Timișoara, o pictură de mari dimensiuni, *Vanitas* a lui Max von Schmaedel⁶.

Printre numeroasele telegrame și scrisori prin care Ormós era felicitat la împlinirea vârstei de 70 de ani se afla și telegrama lui C. Radnitzky, "profesor la Academia vieneză și consilier imperial"⁷. Alegerea lui Radnitzky pentru realizarea medaliei și a albumului aniversar nu era deloc întâmplătoare. Gravor al Monetăriei din Viena și profesor la Academia de Arte Decorative de aici, autor a sute de medalii, devenise renumit prin lucrările sale neoclasiche, care s-au bucurat de un mare succes în epocă. Era considerat „unul dintre cei mai importanți gravori în viață”. În plus, cu câțiva ani mai înainte, în 1879, Radnitzky mai realizase o medalie pentru comitatul Timiș, motiv pentru care timp de câteva luni corespondase cu Ormós în legătură cu această comandă⁸.

Deși primele informații despre medalie și albumul aniversar pe care comitatul Timiș urma să le dăruiască lui Ormós au apărut în presa locală doar cu o lună înaintea aniversării, în ianuarie 1883⁹, pregătirile pentru realizarea lor începuseră în 1882. Aflat la Viena, Ormós l-a vizitat zilnic pe "renumitul gravor Radnitzky" pentru a-i poza pentru medalionul cu bustul său în relief, care urma să împodobească coperta albumului aniversar. După cum afirmă Ormós, întâlnirile lor zilnice de câte o oră au dus în mod firesc la o mai bună cunoaștere reciprocă (și apreciere, am adăuga)¹⁰.

Se pare însă că realizarea albumului nu a fost lipsită de unele emoții, deoarece, într-o scrisoare din 26 noiembrie 1882¹¹, Radnitzky îi scria lui Ormós - exprimându-și îngrijorarea deoarece timpul trece - că nu a putut lucra nimic la album, deoarece nu a primit de la subprefectul Rácz desenele și indicațiile necesare pentru realizarea acestuia. Scrisoarea oferă o importantă informație legată de medalie, deoarece Radnitzky îl informa pe Ormós că a gravat o matriță în oțel cu portretul acestuia pentru "medalia mică". În partea de jos a scrisorii, în stânga, Ormós a scris ulterior, în limba maghiară: "Radniczky Károly, profesor de artă", iar pe verso a adăugat:

„Renumitul gravor Radniczky a realizat medalia jubiliară (*sic!*) a Banatului, precum și medalia mea jubiliară și albumul”¹² (Pl. IV/2).

În final, medalia și albumele¹³ aniversare au fost gata la timp, chiar dacă au apărut unele modificări față de planul inițial. Pe coperta exterioară a albumului principal (40 x 32 cm), legat în piele albă în atelierul vienezului Zander, într-un chenar din bronz de formă dreptunghiulară, având câte un lapislazuli în fiecare dintre cele patru colțuri, în partea de sus se găsea blazonul emailat al familiei Ormós, iar în cea de jos, stema emailată a comitatului Timiș. La mijloc, într-un cadru din bronz înconjurat de o cunună de lauri, se afla un medalion în relief cu bustul lui Ormós, în semiprofil spre stânga, gravat în oțel, cu legenda circulară “Ormós Zsigmond”, iar dedesubt “C. R. 1882”, reprezentând monograma gravorului C. Radnitzky. Sub bust, pe o plăcuță dreptunghiulară din oțel, cu chenar din bronz, se putea citi dedicația din partea comitatului Timiș. Al doilea album, legat în piele neagră, avea pe copertă un chenar dreptunghiular din bronz cu ornamente fine din oțel, iar în mijloc, deasupra unui ornament din bronz în formă de inimă, se afla o placă ovală din oțel, având gravate monograma “O. S.” și “1883. február 20.”¹⁴

Pe aversul medaliei¹⁵ este reprezentat bustul lui Ormós, în profil spre stânga, purtând o cămașă cu guler înalt, lavalieră și o haină cu revere. Lucrat în relief înalt, portretul se remarcă prin finețea detaliilor, dar mai puțin prin asemănarea cu modelul, dacă îl comparăm cu cele două portrete ale lui Ormós prezentate la ilustrație (Pl. V-VI)¹⁶. Ormós apare ca un bărbat în vârstă, cu fruntea înaltă, brăzdată de cute, sprânceana - bine marcată, privirea îndreptată înainte, nasul ușor acvilin și bărbia pronunțată. Mustața este răsucită în sus, după moda vremii, iar șuvițele părului și ale bărbii sunt bine conturate. În stânga bustului apare legenda circulară în limba maghiară **ORMÓS ZSIGMOND**, în dreapta **FÖISPÁN** (*PREFECTUL ORMÓS ZSIGMOND*), iar sub bust inițialele gravorului **C.R.** (Carl Radnitzky).

Reversul medaliei cuprinde o legendă centrală în limba maghiară pe patru rânduri, într-o cunună de lauri legată la partea inferioară cu o panglică: **1883. FEBRUÁR 20. / 70. SZÜLETÉS = NAPJÁN / BARÁTAI ÉS TISZTELŐI / TEMESVÁROTT. (20 FEBRUARIE 1883 / LA A 70-A ANIVERSARE [A ZILEI DE NAȘTERE] / PRIETENII ȘI CEI CARE ÎL STIMEAZĂ / LA TIMIȘOARA)**. Medalia are diametrul de 39,5 mm, cerc liniar exterior pe avers și revers, muchia lisă, iar literele legendei, atât de pe avers, cât și de pe revers, sunt capitale de tip roman (Pl. I-II)¹⁷.

Medalia aniversării lui Ormós Zsigmond la 70 de ani, frumoasă prin liniile sale de inspirație neoclasică, s-a bătut în aur, argint și bronz. Exceptând medalia din aur care i-a fost dăruită lui Ormós în 20 februarie

1883, avem informații despre o a doua medalie din aur, primită de episcopul romano-catolic de Cenad, Alexandre Bonnaz¹⁸, în 18 martie 1883, cu ocazia zilei sale onomastice, din partea delegației comitatului Timiș condusă de subprefectul Rácz Athanáz, consilier regal. Emoționat de gest, episcopul Bonnaz, pe care îl lega o veche prietenie de Ormós, a promis că medalia va intra în colecția Episcopiei¹⁹.

Deși s-ar putea presupune că medalia din aur primită de Ormós la împlinirea vârstei de 70 de ani a ajuns în muzeul timișorean odată cu achiziționarea colecției sale numismatice în 23 noiembrie 1895, la un an după moartea sa²⁰, ea nu se regăsește în colecția de azi a muzeului. În mod surprinzător, medalia nu apare nici în însemnările lui Ormós din 1889 despre colecția sa numismatică²¹.

Nu cunoaștem numărul exemplarelor din argint²² și nici al celor din bronz²³ ale medaliei aniversării lui Ormós. Putem însă urmări câteva repere din istoria exemplarelor ajunse în colecția numismatică a muzeului nostru și fluctuațiile numărului acestora de-a lungul timpului. La două luni după aniversarea lui Ormós, în 25 aprilie 1883, în adunarea lunară a Societății Muzeale de Istorie și Arheologie (SMIA), comitetul de organizare a aniversării a donat muzeului o medalie din argint și una din bronz²⁴.

Un an mai târziu, în 28 iunie 1884, la a XIII-a adunare generală anuală a SMIA, același comitet de organizare dona - prin Rácz Athanáz - matrița medaliei, realizată de profesorul vienez Radnitzky, împreună cu 120 de medalii din bronz și 40 de albume jubiliare²⁵, rămase după ce comitetul trimisese câte o medalie și un album unor personalități politice sau culturale ale vremii²⁶. Cererea comitetului de organizare era ca matrița să intre definitiv în colecția muzeului timișorean, iar medaliiile și albumele să fie folosite în diverse schimburi cu muzee sau persoane particulare, pentru îmbogățirea colecției muzeale sau să fie dăruite personalităților străine, care aveau să viziteze muzeul²⁷. Astfel, în vechea colecție a muzeului s-au aflat 122 de medalii (1 din argint și 121 din bronz) împreună cu matrițele aversului și reversului medaliei²⁸.

În prezent, în colecția numismatică a Muzeului Banatului din Timișoara există 114 medalii ale aniversării lui Ormós la 70 de ani: 3 din argint și 111 din bronz, precum și cele două matrițe (ale aversului și reversului medaliei; Pl. III)²⁹. Deși nu cunoaștem proveniența celor trei medalii din argint³⁰ păstrate, este posibil ca cel puțin una dintre ele să provină din vechea colecție a muzeului. Dintre cele 111 medalii din bronz aflate în prezent în colecție, 108 exemplare³¹, aflate într-o foarte bună stare de conservare, în cutițele lor originale din carton de culoare verde deschis cu margine aurie (Pl. IV/1), s-au păstrat din cele 121 de medalii din bronz intrate în vechea

colecție a muzeului, iar alte 3 medalii³² au intrat în decursul timpului.

Dincolo de curiozitatea păstrării în colecția numismatică a Muzeului Banatului a unui număr atât de mare de exemplare ale medaliei aniversării lui Ormós și de aspectele care țin de istoria acestei colecții, medalia și povestea pe care aceasta o spune ne amintesc de un mare om de cultură, de al cărui nume s-a legat dezvoltarea muzeului, a orașului Timișoara și a comitatului Timiș în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Nicoleta Toma-Demian

Muzeul Banatului, P-ța Huniade nr. 1

300 002 Timișoara, România

E-mail: pdemian@rdslink.ro

NOTE

* O variantă a acestui articol a fost prezentată la Simpozionul Național "Aniversarea centenarului Societății Numismatice Române (1903 - 2003)", București, 23-24 octombrie 2003.

1. Din bibliografia referitoare la Ormós Zsigmond (Pecica, 20 februarie 1813 - Budapesta, 17 noiembrie 1894) amintim selectiv: Áldor Imre, *Ormós Zsigmond (Életrajzi vázlat)*, în *Ormós Zsigmond. Emlékkönyv. 1883 február 20*, Timișoara, 1883, pp. 1-31; Patzner István, *Id. Ormós Zsigmond emlékezete*, în *Történelmi és Régészeti Értesítő Temesvárott (TRÉT)*, SN, XI, IV, Timișoara, 1895, pp. 81-116; Borovszky Samu (ed.), *Temesvár*, Budapesta, f.a., p. 224; Stela Radu, *Contribuții muzeografice - Sigismund Ormós*, în *Tibiscus*, Artă, Timișoara, 1974, pp. 6-13; Lajos Kakucs, *Ormos Sigismund: Der Südungarische Historische Verein in Temeswar und das Museumswesen im Banat (1872-1919)*, în *Analele Banatului (AnB)*, SN, Istorie, IV/2, 1996, pp. 191-201; Andrei Kiss, *Ormós Zsigmond și Societatea de Științe Naturale din Timișoara*, în *AnB*, IV/2, 1996, pp. 202-206; Elena Miklóssik, *Ormós Zsigmond și relațiile sale cu intelectualii vremii*, în *AnB*, IV/2, 1996, pp. 207-216; Florin Medeleț, Nicoleta Toma, *Muzeul Banatului. File de cronică, 1872-1918*, vol. I, Ed. Mirton, Timișoara, 1997, pp. 53-54; Elena Miklóssik, *Ormós Zsigmond*, în *Magyar múzeumi arcképcsarnok*, Budapesta, 2002, pp. 606-608.
2. *Délmagyarországi Lapok*, an IV-XII, nr. 37, 16 februarie 1883.
3. Pentru desfășurarea în detaliu a aniversării și ecurile acesteia vezi *Délmagyarországi Lapok*, an IV-XII, nr. 35-43, 14-23 februarie 1883. Din comitetul de organizare a festivităților, condus de baronul Ambrózy Béla, proprietar funciar de Garmata, făceau parte subprefectul Rácz Athanáz, abatele Dobó Miklós, proprietarul funciar Heinrich Nándor, notarul comitatului Dobó László și viconotarul Kabdebó Gergely, care era secretarul comitetului. *Délmagyarországi Lapok*, an IV-XII, nr. 15, 20 ianuarie 1883.
4. Carl (sau Karl) Radnitzky (Viena, 17 noiembrie 1818 - Viena, 10 ianuarie 1901), medalist și sculptor austriac, fiul gravorului Josef Radnitzky. A fost elevul sculptorului și medalistului Josef Daniel Boehm (sau Böhm, 1794-1865). În 1836 a intrat la Școala de Gravură a Oficiului Monetar din Viena, unde în 1837 a devenit practicant. Între 1849-1853 a fost gravor adjunct la Monetăria din Viena, apoi profesor la Academia de Arte Decorative de aici. Între 1843-1888 a realizat câteva sute de medalii pentru Austria, Ungaria, Anglia, Statul papal, România și Transilvania. Pe medaliiile sale se regăsesc personalități publice, artiști, poeți, oameni de știință, regenți austrieci etc. Dintre medaliiile semnate de el amintim: medalia dezvelirii monumentului prințului Eugen de Savoya, medalia aniversării a 400 de ani de existență a Universității din Viena, medalia

aniversării a 50 de ani de activitate artistică a lui Liszt Ferenc, medalia inaugurării palatului Academiei Maghiare de Științe ș.a. A realizat și medalii turnate, îndeosebi portrete. Semnează C. RADNITZKY, C. RADNITZKI, C.R., C. RADNITZKY F., C.R.F. *Művészeti Lexikon* (red. Éber László), vol. II, Budapesta, 1935, p. 342; *Művészeti Lexikon* (red. Zádor Anna, Genthon István), vol. IV, Budapesta, 1968, p. 10; Ulrich Thieme, Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, vol. XXVII, Leipzig, ed. II, 1978, p. 551; Alexandru Ievreinov, Octavian Iliescu, Nicolae Curdov, Maria Duțu, *Medalii privitoare la istoria românilor. Repertoriu cronologic (1551-1998)*, București, 1999, p. 638, nr. 188.

A avut un nepot cu același nume, născut la Viena în 1855, gravor al Curții imperiale (îndeosebi de geme), care semnează C. RADNITZKY JUN. Al. Ievreinov, O. Iliescu, N. Curdov, M. Duțu, *op. cit.*, p. 638, nr. 189.

5. *Délmagyarországi Lapok*, an IV-XII, nr. 41, 21 februarie 1883.
6. Pictura *Vanitas*, autor Max von Schmaedel (sau Schmädel; Augsburg, 1856 - ?), 1882, dimensiuni 1,41 x 1,85 m. Vezi *Délmagyarországi Lapok*, an IV-XII, nr. 37, 16 februarie 1883; nr. 69; *TRÉT*, IX, II, 1883, p. 91; Ormós Zsigmond, *Visszaemlékezések*, vol. III, *Gyűjteményeim*, Timișoara, 1888, pp. 82-91. Ulterior a fost lăsată de Ormós prin testament muzeului timișorean. *TRÉT*, SN, X, IV, 1894, p. 77.
7. *Délmagyarországi Lapok*, an IV-XII, nr. 42, 22 februarie 1883.
8. Direcția Județeană Timiș a Arhivelor Naționale (DJTAN), fond *Ormós Zsigmond* (131), dosar 570, f. 1-8 v., 10.
9. *Délmagyarországi Lapok*, an IV-XII, nr. 15, 20 ianuarie 1883.
10. DJTAN, fond *Ormós Zsigmond* (131), dosar 27 (Însemnări autobiografice din 1882), f. 22.
11. *Ibidem*, dosar 570, f. 9. Mulțumesc colegului Marius Cornea de la secția de artă a Muzeului Banatului din Timișoara și domnului ing. Cristian Gavrilă pentru traducerea din limba germană a scrisorii (încercare deloc ușoară, ca de altfel și transcrierea din caractere gotice în caractere latine realizată de semnatara acestor rânduri).
12. *Ibidem*, f. 9. v.
13. Deoarece cele 600 de fotografii ale membrilor Consiliului Comitatului, prezentați în ordine alfabetică, nu au încăput în albumul aniversar, în final s-a realizat și un al doilea album. În primul se aflau fotografiile celor cu nume de la A la J, iar în al doilea, de la K la Z.
14. Descrierea detaliată a celor două albume se află în însemnările lui Ormós din 1888 despre colecțiile sale (Ormós Zsigmond, *Visszaemlékezések*, vol. III, *Gyűjteményeim*, pp. 206-207, nr. 460-461). În *Délmagyarországi Lapok*, an IV-XII, nr. 37, din 16 februarie 1883, apare o descriere diferită a albumului aniversar, fiind vorba probabil despre proiectul inițial al acestuia.
15. Medalia este semnalată în bibliografia de specialitate astfel: Mihálovics Béla, *Magyar jogászok és államférfiak emlékérméi*, în *Numizmatikai Közlöny*, IX, 1910, I, Budapesta, p. 4, nr. 19 (două exemplare: unul din argint și unul din bronz, aflate în colecția Magyar Nemzeti Múzeum din Budapesta; fără ilustrație); *Művészeti Lexikon* (red. Éber László), vol. II, Budapesta, 1935, p. 342 (este amintită printre medaliiile lui Radnitzky); Al. Ievreinov, O. Iliescu, N. Curdov, M. Duțu, *op. cit.*, p. 93, nr. 569 (un exemplar din bronz din colecția Muzeului Național de Istorie a României din București; cu o traducere greșită a legendei reversului).
16. Primul portret prezentat este o litografie (după Borovszky Samu, *Temesvár*, Budapesta, f.a., p. 222). Al doilea este un detaliu al unei lucrări de Vastagh György (Szeged, 1834 - Budapesta, 1922); ulei/pânză; dimensiuni 1,55 x 1,15 m; semnat cu ocră în stânga jos „Vastagh György / 1885”; nr. inv. PMT 112; provine din colecția Palatului Prefecturii, fiind transferat în anul 1920 la MBT. Elena Miklósi, *Două portrete semnate de Vastagh*

- György în colecțiile de artă ale Muzeului Banatului, în *Studii și Comunicări*, VI, 1997, Arad, p. 215; eadem, *Colecții în colecția de artă a Muzeului Banatului* (catalog de expoziție), Timișoara, 2001, p. 14.
17. Descrierea aversului și reversului medaliei „mici” se referă la exemplarele din argint și din bronz, care sunt identice ca reprezentare și diametru, fiind bătute cu aceeași matriță. Singura diferență dintre ele constă în grosime: 1,8 mm în cazul medaliei din argint și 2,8 mm în cazul celei din bronz. Nu putem face nici un fel de observații în ceea ce privește medalia „mare” din aur, întrucât nu s-a păstrat nici un exemplar sau vreo descriere.
 18. Alexandre Bonnaz (Marongy, 11 august 1812 - Timișoara, 9 august 1889), episcop romano-catolic de Cenad (1860-1873), consilier imperial, membru fondator al Societății Muzeale de Istorie și Arheologie, decorat cu Ordinul Coroana de Fier, clasa I. A rămas cunoscut pentru activitatea filantropică, donațiile sale în scopuri caritabile depășind două milioane de forinți. *TRÉT*, SN, III, II, 1887, pp. 123-124; Borovszky Samu (ed.), *Temesvár*, Budapesta, f.a., p. 213; Anton Peter Petri, *Biographisches Lexikon des Banater Deutschthums*, Marquartstein, 1992, pp. 179-181.
 19. *Délmagyarországi Lapok*, an IV-XII, nr. 63, 18 martie 1883; *TRÉT*, IX, II, 1883, p. 95. Am încercat să dăm de urma medaliei, însă aceasta nu se găsește în colecția actuală a Episcopiei romano-catolice; mai mult chiar, nu există indicii că s-ar fi aflat în inventarul acesteia. Mulțumesc domnului vicar general Böcskey László pentru această informație.
 20. Arhiva Istorică a MBT (AIMBT), fond *Societatea Muzeală de Istorie și Arheologie* (SMIA), d. 8/1895, f. 2 v.; F. Medeleț, N. Toma, *op. cit.*, p. 56 și nota 420.
 21. Colecția numismatică a lui Ormós cuprindea în anul 1889 - alături de monede - și cca. 300 de medalii, dintre care 13 din aur. Medalia din aur nu figurează pe lista acestora. AIMBT, fond *Ormós Zsigmond*, document nr. 3031, f. 2-2 v.
 22. Excepând piesele din colecția numismatică a Muzeului Banatului din Timișoara (MBT), mai cunoaștem un singur exemplar din argint, cel din vechea colecție a Magyar Nemzeti Múzeum din Budapesta (vezi *supra*, n. 15).
 23. În afara exemplarelor din colecția muzeului timișorean și a celor două medalii amintite mai sus (vezi *supra*, n. 15), avem informații despre alte patru exemplare din bronz: două în colecția Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca (Livia Maria Călian, *Heraldică medalistică central-europeană (sec. XVII-XIX)*, teză de doctorat, manuscris, Cluj-Napoca, 2003, p. 417, nr. 1922-1923); unul în colecția Muzeului Municipiului București (informație amabilă Liliana-Nicoleta Hanganu) și unul în colecția Móra Ferenc Múzeum din Szeged (informație amabilă dr. Nagy Ádám).
 24. *TRÉT*, IX, III, 1883, pp. 128-129.
 25. Albumul jubiliar cu titlul *Ormós Zsigmond. Emlékkönyv. 1883 február 20*, care cuprindea mai multe articole despre Ormós, nu trebuie confundat cu albumul aniversar al lui Ormós, în care se aflau fotografiile prietenilor și colaboratorilor săi.
 26. Scrisoarea vicepreședintelui SMIA, Rácz Athanáz, din 20 iunie 1884. AIMBT, fond SMIA, dosar 5/1884, f. 4 v.; dosar 10/1884, f. 7; *TRÉT*, X, III, 1884, pp. 152-153; *Délmagyarországi Lapok*, an XIII, nr. 150, 29 iunie 1884.
 27. *TRÉT*, X, III, 1884, p. 153.
 28. Pe cele două matrițe se pot încă citi nr. vechi de inv: 25 și 26.
 29. Cele două matrițe, gravate în oțel, se află în colecția numismatică la nr. inv. 1/3 (nr. inv. gen. 909.253). Matrița aversului are diametrul de 39 mm, iar diametrul trunchiului este de 53,3 mm, în timp ce matrița reversului are diametrul de 38,7 mm, iar diametrul trunchiului este de 52,5 mm.
 30. Trei medalii din argint, titlu 900‰, diametru 39,5 mm, greutate 13,45 g; două ex. (nr. inv. 1/2; nr. inv. gen. 909.253), un ex. (nr. inv. 609; nr. inv. gen. 909.853).
 31. Cele 108 medalii din bronz din vechea colecție a muzeului se păstrează la nr. inv. 1/1 (nr. inv. gen. 909.253).
 32. O medalie a fost cumpărată de la Achim Klauber din Timișoara în 20 aprilie 1933 cu

100 de lei (nr. inv. 354; nr. inv. gen. 909.601), a doua a fost donată de Elisabeta Pâslaru din Timișoara în 1987 (nr. inv. 788; nr. inv. gen. 950.003), iar la a treia nu se cunoaște proveniența (nr. inv. 524; nr. inv. gen. 909.769).

THE ANNIVERSARY MEDAL OF ORMÓS ZSIGMOND AT THE 70th BIRTHDAY (20th OF FEBRUARY 1883)

Summary

On February the 20th, 1883, the City of Timișoara and the Timiș County were celebrating the seventieth anniversary of the prefect Ormós Zsigmond, a prominent political and cultural personality of the 19th century Banat. At the time he had activated almost 50 years in the public administration.

On the 19th and 20th of February, fastuous feasts took place, Ormós being awarded numerous diplomas and gifts. The Timiș County presented him a “large” golden medal, work of the Viennese medalist Carl Radnitzky, one of the most important medalists of the age, along with an anniversary album, comprising the photos of his friends and collaborators, of which cover was also the work of Radnitzky.

The papers tells the story of Radnitzky’s designing and making of the two anniversary items - the medal and the album, which began in 1882 and did not lack certain difficulties.

The anniversary medal had been stamped in gold, silver and bronze. Although two golden medals are known of - the one presented to Ormós and the one given to the Roman - Catholic bishop of Cenad, Alexandre Bonnaz - no sample was kept and no description is available.

The silver and bronze medals are identical, being stamped with the same die. Following an accurate description of the known medals, the author is recording references regarding the history of the silver and bronze medals that are today part of the numismatic collection of the Banat Museum in Timișoara and the oscillations in their registered number along time.

Nowadays, there are 114 anniversary medals of this type in the numismatic collection of the Banat Museum in Timișoara: 3 silver and 111 bronze ones, along with the two dies (of the obverse and of the reverse of the medal). Some other bronze and silver medals of the type, from other museums, are also recorded.

Beside the facts connected with the history of the numismatic collection of the Banat Museum, the medal and its story remind of a great personality, Ormós Zsigmond. Its name is closely connected to the development of the Timiș County, of the city of Timișoara and of its museum in the second half of the 19th century.

Translated by Valentin Cedică

1

2.

Pl. I. Medalia din argint a aniversării lui Ormós Zsigmond la 70 de ani
(20 februarie 1883): 1. avers; 2. revers.

The 70th anniversary silver medal of Ormós Zsigmond
(20th of February 1883): 1. obverse; 2. reverse.

1.

2.

Pl. II. Medalia din bronz a aniversării lui Ormós Zsigmond la 70 de ani
(20 februarie 1883): 1. avers; 2. revers.

The 70th anniversary bronze medal of Ormós Zsigmond
(20th of February 1883): 1. obverse; 2: reverse.

1.

2.

Pl. III. Matrițele medaliei lui Ormós Zsigmond: 1. matrița aversului; 2. matrița reversului.
The dies of the Ormós Zsigmond medal: 1: the die of the obverse; 2. the die of the reverse.

Wien 26te Novbr. 1882

Euer Hochachtungsvoll 9

Mein Herr Herrgott v. Reisz, falls
 es bei jener noch immer nicht in Erwägung
 gekommen ist die wünschenswerthen
 Ihre Befürwortung deselben anzuführen.
 Ich möchte es gerne ein Jahr lang
 verschreiben in einer neuen Saal in
 Vorkaufzeit kommen. Weil es mir an
 Albernheit nicht mehr kommt,
 so falls es einen kleinen Medaillenfangal
 in das mit dem Fortschritt der Kunst
 verbundenen, um etwas mehr mit
 einem dem Fortschritt der Kunst zu
 kommen. Salbung des Hochachtungsvoll
 eines Opus in Erwägung zu nehmen in
 der die Kunst der Fortschritt mit
 zu führen. In fortwährender Fortschritt
 Radnitzky künfte mich zu danken. Radnitzky Herrgott v. Reisz 9.

Radnitzky künfte mich zu danken, da ein Jubiläum
 kommt, so als Album. Radnitzky.

2.

Pl. IV. 1. Medalie din bronz în cutia originală (din vechea colecție a Muzeului Banatului)

1. Bronze medal in its original box (coll. of the Banat Museum)

2. Scrisoarea gravorului vienez Carl Radnitzky adresată lui Ormós Zsigmond
 (26 noiembrie 1882), cu însemnările ulterioare ale lui Ormós. 2. The letter of Carl
 Radnitzky addressed to Ormós Zsigmond (26th of November 1882)

Pl. V. Ormós Zsigmond (1813-1894)

Pl. VI. *Portretul prefectului Ormós Zsigmond* (1885) - detaliu
The portrait of Ormós Zsigmond (detail), by Vastagh György.
Vastagh György,